



# Veřejné finance a fiskální právo

Malé nahlédnutí pod pokličku finančního práva

# Podmínky ke složení ZK

## Písemný test

- minimálně 60% k úspěšnému absolvování



- Literatura

# Charakteristika FP

□ Veřejné

□ Nejmladší



-20.léta 20 století, sub-odvětví upravující

veřejné finance

□ Samostatné odvětví práva ČR

-má svůj předmět regulace a

míru soudržnosti PN jako např. SP

# VZNIK FP

**Vznik FP** = se vznikem materiálních vztahů, směnou, komoditními penězi (kovy, dobytek, olej,...) a po té se vznikem prvních peněžních vztahů.



- V některých zemích je FP samostatné právní odvětví, někde je součástí např. SP a nebo někde není akceptováno FP vůbec

# ***FP jako nejmladší právní odvětví***

- ✓ **FP se vydělilo společně ze SPRÁVNÍM PRÁVEM z práva ÚSTAVNÍHO a po té po II. Světové válce bylo nutno vymezit hranice mezi správou a financema.**

# *Odvětvotvorná kritéria*

- 1. Samostatnost a specifčnost předmětu**  
**právní regulace-co** dané právní odvětví reguluje
- 2. Metoda právní regulace** metoda určuje, jak se ona regulace uskutečňuje
- 3. Systémová soudržnost právních norem**
- 4. Společenská akceptace odvětví**

# Vazby k jiným právním odvětvím

- ❖ Ústavní právo
- ❖ Správní právo
- ❖ Trestní právo
- ❖ Právo ŽP
- ❖ Obchodní právo
- ❖ Občanské právo
- ❖ Pracovní právo

# ÚKOL FP

= regulace veřejných financí – regulace společenských vztahů

## *VEŘEJNÉ FINANCE:*

- 1.) užší pojetí-peněžní vztahy 
- 2.) širší pojetí-peněžní vztahy a další vztahy související s tvorbou, rozdělováním a přerozdělováním VPF



# **Fiskální zřízení ČR**

## **Rozpočtové právo**

**Vítejte v řečišti  
veřejných peněz!**

# FISKÁLNÍ

**POJEM FISKÁLNÍ** pochází z *lat. fiscus*,

původně košík, později **státní pokladna**, a vyjadřuje spojitost s daněmi.

# DANĚ

**Daně** původně sloužily k pokrytí potřeb panovnického dvora a armády, později i pro financování veřejně prospěšných staveb (silnice, průplavy, železnice, školy atd.) a **pro financování veřejných statků** (bezpečnost a policie, zdravotnictví, školství, ochrana prostředí a další).

# Fiskální suverenita

Druhý segment finanční **suverenity státu**:

1. Monetární suverenita

2. Fiskální suverenita =

= stav, kdy společenství zorganizované ve stát je schopno

regulovat veřejné finance, hospodařit se svými prostředky

samostatně a nezávisle, vytvářet si vlastní fiskální politiku,

rozhodovat o svých veřejných příjmech a výdajích, organizovat si

své vlastní centralizované i decentralizované fondy.

# Daňová suverenita

- Součást fiskální suverenity
- **Schopnost státu ukládat, vybírat, vymáhat daně a výnos z nich rozdělovat do jím určených fondů.**

# Fiskální suverenita ČR

- Stav z hlediska práva = **fiskální část** finančního práva, jako specifická regulace výkonu veřejné finanční činnosti v oblasti veřejných financí.
- **Subsystem finančního práva**
- **Právní regulace fiskálních vztahů = společenské vztahy, které vznikají, realizují se a zanikají v procesu tvorby, rozdělování, přerozdělování veřejných peněžních fondů → veřejné finance**

## Fiskální politika státu

**Fiskální politika** je součástí hospodářské politiky státu, která se snaží ovlivnit vývoj ekonomiky změnami výše a struktury veřejných výdajů a daní. Na rozdíl od monetární politiky, která pečuje o stabilitu měny, je fiskální politika nástrojem aktivního zasahování státu do hospodářství.



**Pomocí fiskální politiky může veřejná správa ovlivnit:**

rozdělení příjmů (přerozdělování)

agregátní poptávku

úroveň ekonomické aktivity

a v důsledku toho i zaměstnanost  
způsob využívání zdrojů (například ekologické a energetické daně).

## Typy fiskální politiky

Podle poměru příjmů a výdajů [státního rozpočtu](#) můžeme fiskální politiky teoreticky rozdělit na tři typy:

1. EXPANZIVNÍ
2. NEUTRÁLNÍ
3. RESTRIKTIVNÍ

□ **Expanzivní fiskální politika**

Veřejné výdaje jsou větší než vybrané daně, takže vzniká schodek (deficit) státního rozpočtu, čímž roste státní dluh.

□ **Neutrální fiskální politika**

Veřejné výdaje se rovnají vybraným daním, státní rozpočet je tudíž vyrovnaný..

□ **Restriktivní fiskální politika**

Veřejné výdaje jsou menší než daně, takže se snižuje státní dluh. Restriktivní fiskální politika má smysl tehdy, má-li stát veliký státní dluh; jinak by totiž znamenala, že stát vybírá zbytečně vysoké daně.


# Právní hledisko

- Příjmy a výdaje státního rozpočtu
  - Příjmy a výdaje rozpočtů ÚSC-obce, kraje, apod.
  - Daně a poplatky, odvody
  - Cla
  - Ostatní příjmy veřejných peněžních fondů
- se zabývá tzv. FISKÁLNÍ část FP**

# Fiskální právo

- Relativně samostatný ucelený subsystém finančního práva.
- Inkorporovaný soubor finančněprávních norem, které upravují společenské vztahy vznikající, realizující se a zanikající v procesu tvorby, rozdělování a užití veřejných peněžních fondů
- Fiskální vztahy = veřejné finance = předmět regulace fiskálního práva

# Veřejné finance

- Souborná kategorie pro zvláštní výseč peněžních vztahů
- Objekt – **veřejné peníze**
- Obsah – peněžní operace související s tvorbou a užitím **veřejných peněžních fondů**  práva, oprávnění a povinnosti
- Realizace vždy ve vazbě na **veřejný sektor**
- Primární **uspokojení veřejných potřeb** (veřejného zájmu)

# Materiální základ

- a) **Veřejné peníze** - peněžní prostředky, na které má veřejný sektor nárok
- b) **Veřejný majetek** - majetek ve vlastnictví subjektů veřejného sektoru

V rámci tvorby, užití, spotřeby materiálního základu se vytvářejí společenské vztahy-veř. finance, jejímž objektem jsou **veřejné peníze**

# *Zásady finančního práva*

- **Obecné** zásady pro tvorbu práva
- **Speciální** principy



# *Obecné principy finančního práva*

- Zásada demokratismu
- Zásada legality
- Zásada legitimacy
- Zásada priority komunitárního a mezinárodního práva

# Speciální principy

- Principy typu ekonomiky
- Předvídání krátkodobých a dlouhodobých následků FP regulace
- Zohlednění vazeb norem v rámci systému FP
- Omezení vlivů výkyvu v hodnotě peněz na stabilitu norem finančního práva

- Plynulost změn ve výši finančních dávek
- Ochrana zájmu většiny před lobby
- Respektování terminologie
- Úroveň právního a ekonomického vědomí adresátů FPN
- Respektování závazků ČR

# Další zásady

- Zásada účelovosti
- Zásada plánovitosti
- Zásada priority rovnováhy
- Zásada provázanosti nástrojů sektoru veřejných financí
- Zásada efektivnosti a hospodárnosti
- Zásada veřejnosti a přehlednosti veřejných peněžních fondů
- Zásada účtování
- Zásada kontroly
- Zásada nadřazenosti finančních zájmů státu
- Zásada finanční disciplíny

# **Funkce veřejných financí**

ZÁKLADNÍ: 1. distribuční

2. alokační

3. stabilizační

DOPLŇKOVÉ: 1. fiskální

2. stimulační

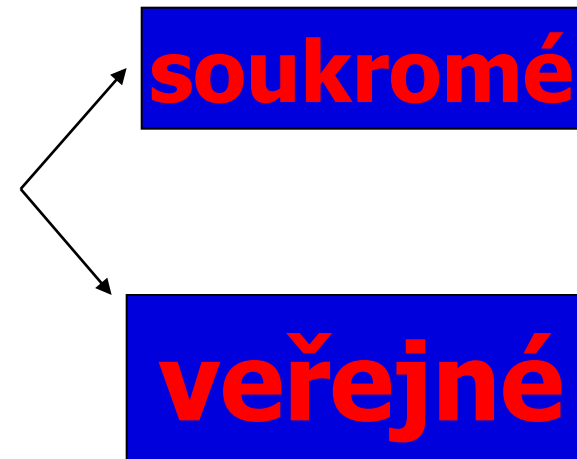
3. kontrolní

# Náhled na FP

- Výšeč platného právního řádu
  
- Vědecká disciplína
  - a) věda o FP (zkoumá PN v praxi)
  - b) finanční věda (FP z pohledu ekonomického)
  
- Pedagogická disciplína

# Zařazení do systému práva ČR

System práva ČR



# Finanční právo-POJEM

- Souhrn PN zabývajících se chováním subjektů FPV ve vztahu k veřejným peněžním fondům
- Souhrn PN, které upravují vztahy vznikající v procesu tvorby, rozdělování a používání peněžní masy a jejích částí
- Soubor PN regulujících veřejné finance



# Předmět FP

□ Jsou společenské vztahy, jejichž objektem jsou veřejné peníze a majetek

□ **Peníze** = věc, zboží sloužící ke směně

# PRAMENY FP

**Materiální** jsou příčinou vzniku formálních pramenů, potřeba regulace lidského chování

**Formální** PN, které regulují finančně právní vztahy- označujeme  
**OBEZNĚ ZÁVAZNÉ NORMATIVNÍ AKTY**

# OBECNĚ ZÁVAZNÉ NORMATIVNÍ AKTY

## □ PRIMÁRNÍ

- Ústavní pořádek
- Zákony Parlamentu ČR
- Zákonná opatření senátu
- Obecně závazné vyhlášky ÚSC v samostatné působnosti

## ☐ SEKUNDÁRNÍ

➤ Nařízení vlády

➤ Vyhlášky a opatření ČNB

➤ Vyhlášky a opatření ministerstev a dalších ústředních orgánů  
st.správy

➤ Nařízení ÚSC

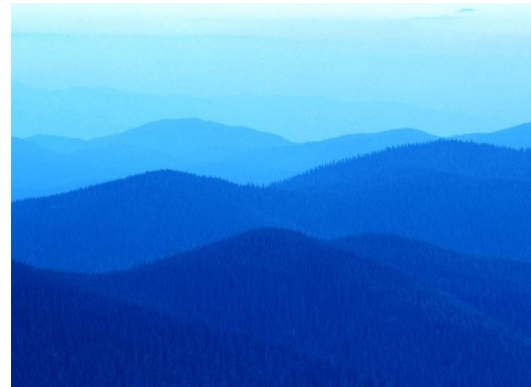
# SYSTEMÉM FP

- **Obecná část**
- **Zvláštní část – hmotné právo**
- **Procesní část**
- **Administrativní část**
- **Trestní část**

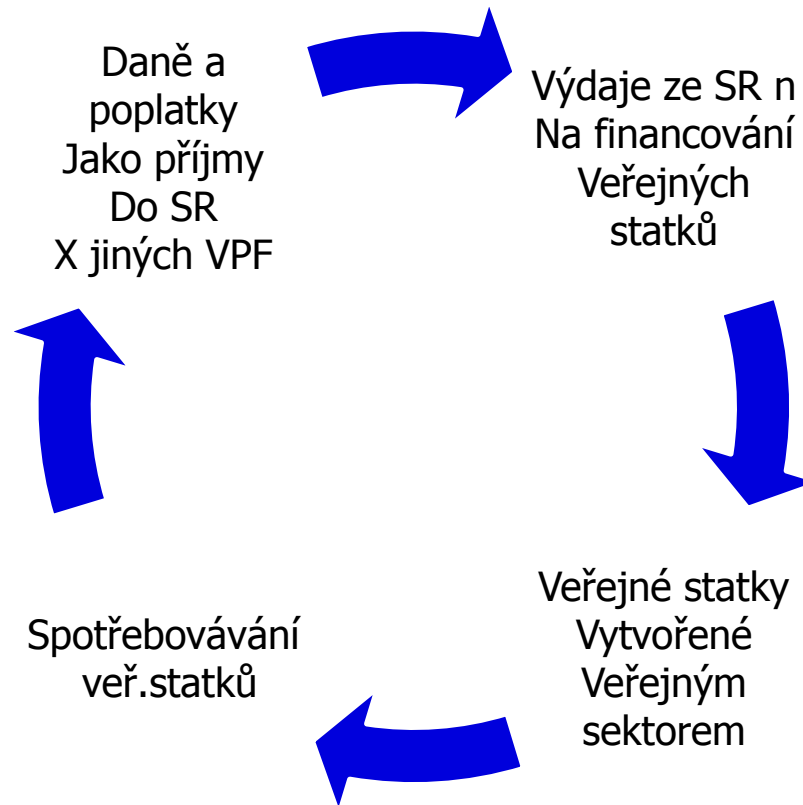
**FISKÁLNÍ x NEFISKÁLNÍ**

**Fiskální část - tok peněz**

**Nefiskální část - podstata,  
význam a charakter peněz**



# FISKÁLNÍ ČÁST FP



# Fiskální část

- Rozpočtové právo
- Berní právo – Daňové, poplatkové p.
- Celní právo
- Právní regulace veřejných výdajů



# Nefiskální část

- Měnové právo
- Devizové právo
- Veřejné bankovní právo
- Veřejné pojišťovnické právo
- Veřejné právo kap.trhu
- Puncovní právo